

АЛЬТЕРНАТИВИ НЕМАЄ

3 червня відзначають своє професійне свято працівники водного господарства. Нині у них непроста і досить відповідальна пора – в країні реформується водогосподарська галузь. І як би хто не ставився до теперішніх реформ в Україні, в даному випадку цілком очевидно, що тільки успішне проведення докорінних змін у водному господарстві дозволить нам уникнути водної катастрофи.

Ще у недалекому минулому наші річки були чисті та повноводні, мали мальовничі береги. Сьогодні вони перетворюються на забруднені та виснажені потоки із надмірним мулом, очеретом, водоростями та різко зниженою самоочисною здатністю. Їх прибережні зони забудовуються, заганяються у так звані «бетонні пастки», звідти вивозять родючий ґрунт, а пустоти засипають будівельним сміттям. Промислові підприємства, малі господарства та несвідомі громадяни щодня скидають у водні об'єкти відходи та різний непотріб. Дощами у них змиваються хімікати із полів, які підійшли впритул до водних плес, хоча Водний кодекс чітко визначає водоохоронну захисну смугу і забороняє в ній будь-яку господарчу діяльність. І ніхто за це відповідальності не несе! За деякими даними, через бездумну, часто протиправну, людську діяльність, байдужість, а також збільшення посушливих періодів за чверть століття Україна втратила понад 10 тисяч річок. Дещо краща ситуація у Рівненській області, північно-західна частина території якої, – Полісся – єдина нині зона достатнього зволоження в Україні. Проте фахівці із Українського гідро-

метцентру вважають, що при подальшому глобальному підвищенні температури навіть Полісся загрожує посуха та можливий перехід у зону нестійкого зволоження. Крім того, додаткові екологічні проблеми тут створюються незаконним видобутком бурштину. Через недостатнє фінансування потерпають меліоративні системи – державні (міжгосподарські), які обслуговуються управліннями водного господарства та колишні колгоспні (внутрішньогосподарські), які свого часу були передані на баланс сільським радам. Останні досі не знають, як цієї обузи позбутися.

Науковці підрахували, що втрати нашого суспільства від подальшого руйнування та деградації водогосподарсько-меліоративного потенціалу в найближчому майбутньому можуть у багато разів перевищити обсяги затрат на його підтримання у належному стані...

Одне слово, існуюча адміністративно-територіальна система управління водними ресурсами застаріла і не спроможна справлятися з економічними та екологічними викликами сьогодення.

У європейських країнах ефективно діє гнучка демократична, децентралізована модель так званого інтегрованого управління

водними ресурсами за басейновим принципом. За такої моделі, у визначених річкових басейнах опікуються цілою річкою і враховують екологічну ситуацію як вище так і нижче за її течією, а не так, як у нас, коли кожна місцева влада відповідає лише за ту частинку річки, що протікає по їхній території. Всі, кому потрібна вода і хто несе за неї відповідальність у даному річковому басейні, об'єднуються у басейнову раду (справжній «парламент води»), де виробляють пропозиції, узгоджують інтереси та координують дії всіх зацікавлених сторін. Для того, аби суспільство знало і розуміло все, що робиться для покращення якісного стану водних об'єктів, у засіданнях басейнової ради беруть участь науковці та представники громадськості. У річковому басейні справедливо підходять до фінансування водної інфраструктури, яке здійснюється за рахунок водокористувачів, а також до охорони водних ресурсів, де діє принцип «забруднювач – платить».

– В Угоді про асоціацію із Європейським Союзом Україна також взяла на себе зобов'язання щодо впровадження басейнового принципу управління водними ресурсами, – говорить начальник Рівненського міжрайонного управління водного господарства Ігор Мосійчук. – Це не панацея від усіх наших водних бід, це – випробувана західними країнами система дійового, плідного управління водним господарством. З прийнят-

тям Верховною Радою відповідного Закону були відкриті правові підстави для її впровадження і в Україні. Державним агентством водних ресурсів здійснено гідрографічне районування території країни, тобто встановлено дев'ять районів річкових басейнів, а у їх межах виділено 13 суббасейнів. Згідно із європейськими стандартами агентством напрацьовано нову організаційну структуру водогосподарських організацій, яка відповідає басейновому принципу. Замість нинішніх обласних управлінь водних ресурсів планується створити басейнові та регіональні управління. Зокрема, у суббасейні Прип'яті (район басейну річки Дніпро), має запрацювати басейнове управління водних ресурсів річки Прип'ять із центром у Житомирі, яке буде координувати роботу Рівненського та Волинського регіональних офісів водних ресурсів... Вже з 1 липня поточного року зменшується кількість та змінюється структура міжрайонних та районних управлінь водного господарства. На Рівненщині відповідно до наказів Держводгентства від 24 січня 2018 року до Рівненського міжрайонного управління водного господарства приєднується реорганізоване Ко-

стопільське МУВГ, до Сарненського управління водного господарства – Рокитнівське УВГ, а до Зарічненського управління водного господарства – Володимирецьке та Дубровицьке УВГ...

Тепер (згідно із басейновим принципом) головним стратегічним документом для водогосподарських організацій стає план управління річковим басейном, який водники-меліоратори розроблятимуть разом із органами влади і який кожні шість років буде затверджуватися Кабінетом Міністрів України. У ньому вони детально аналізуватимуть стан водних ресурсів даного басейну та визначатимуть комплекс конкретних заходів для покращення ситуації. Кошти на виконання цих заходів їм виділятимуть із державного та місцевих бюджетів. Свої нові функції працівники управлінь водного господарства будуть поєднувати із існуючими, тобто тими, які відносяться до експлуатації об'єктів державного водогосподарсько-меліоративного комплексу. За новими правилами, меліоративні системи, що були передані у комунальну власність, разом із державними системами стають невід'ємною складовою сучасного інтегрованого управління водними ресурсами у

кожному районі річкового басейну. Оскільки європейська модель передбачає залучення до цього процесу децентралізованих територіальних громад, то вони зможуть безпосередньо впливати на покращення роботи та розвиток меліоративних об'єктів, а також ініціювати перегляд доцільності їх існування на своїх територіях. В першу чергу це буде стосуватися припинення експлуатації ставків та внутрішньогосподарських каналів (для повернення прилеглих територій до природного стану)...

На останній виїзній нараді голова Держводгентства України Ірина Овчаренко, вітаючи колег із Днем працівників водного господарства, зокрема, сказала таке: «Ми маємо змінити філософію, підходи до управління та використання водних ресурсів. Розуміючи головну мету басейнового принципу управління – досягнення «доброго стану» водних ресурсів, рухаючись окресленим шляхом, ми запровадимо у водогосподарській галузі України ефективну європейську управлінську систему, альтернативу якій на сьогодні не існує».

Володимир ТАБАКОВ